

Beslut om Riktlinjer för hantering av avvikelser från god forskningssed

Beslut

Linköpings universitet (LiU) beslutar att "Riktlinjer för hantering av avvikelser från god forskningssed" enligt bilaga ska träda i kraft den 2 mars 2020. Riktlinjerna ersätter LiU:s beslut den 24 januari 2005 om antagande av riktlinjer för hanteringen vid universitet och högskolor av frågor om vetenskaplig oredlighet (dnr LiU 1028/04-60) som utgår ur regelsamlingen.

Beslutet den 16 december 2019 om tillfällig hantering av avvikelser från god forskningssed med mera (dnr LiU-2019-04350) upphör också att gälla och utgår ur regelsamlingen när detta beslut träder i kraft.

Beslutet ska föras in i LiU:s regelsamling.

Skäl till beslut

Från och med den 1 januari 2020 ska frågor om oredlighet i forskning prövas av Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (7 § lagen [2019:504] om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning). Andra misstänkta avvikelser från god forskningssed än de som ska prövas av nämnden ska från och med samma tidpunkt prövas av högskolorna (1 kap. 17 § högskoleförordningen [1993:100]).

LiU beslutade den 16 december 2019 om en tillfällig hantering av avvikelser från god forskningssed i avvaktan på att dessa riktlinjer skulle bli färdigställda.

I riktlinjerna ger LiU riktlinjer för hanteringen av ärenden om oredlighet i forskning och andra avvikelser från god forskningssed vid LiU.

LiU har för avsikt att se över innehållet i riktlinjerna senast under våren 2021.

Handläggningen av beslutet

Beslut i detta ärende har fattats vid rektors beslutsmöte i närvaro av universitetsdirektör Kent Waltersson, chefsjuristen Christina Helmér, som också har deltagit i beredningen av ärendet, studeranderepresentant Elin Fägerstam och rektors sekreterare Maria Fält efter föredragning av universitetsjuristen Jenny Wäsström. I beredningen av ärendet har även dekanerna Karin Axelsson, Ulf Nilsson, Jörgen Nissen och Johan D. Söderholm deltagit. Redaktionen för regelsamlingen har granskat beslutets form.

Helen Dannetun

Jenny Wäsström

Kopia till:
Universitetsledningen
Dekanerna
Prefekterna
Kanslicheferna
UDL
Överbibliotekarien
Martina Johansson, studentkoordinator
Internrevisionen
De lokala fackliga organisationerna
Studentkårerna
LiU-nytt
LiU:s regelsamling

Riktlinjer för hantering av avvikelser från god forskningssed

1 Bakgrund och syfte

Frågor om oredlighet i forskning prövas av Nämnden för prövning av oredlighet i forskning, NPOF (7 § lagen [2019:504] om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning).

En högskola ska pröva andra misstänkta avvikelser från god forskningssed än de som ska prövas av nämnden samt varje år till nämnden redovisa uppgifter om avvikelser från god forskningssed som har prövats inom högskolan (1 kap. 17 och 18 §§ högskoleförordningen [1993:100, HF]).

En högskola ska också återrapportera till nämnden vilka åtgärder den har vidtagit samt underrätta berörda intressenter om nämnden har fattat beslut om att det har förekommit oredlighet i forskning eller om det framgår av ett beslut av nämnden att det har förekommit en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering utan att uppsåt eller grov oaktsamhet har kunnat konstateras (13 och 14 §§ lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning).

Bedömningen av vilka ärenden som ska prövas av nämnden och vilka ärenden som ska prövas av högskolan måste göras utifrån definitionen av oredlighet i forskning, se p. 2.1 nedan. De avvikelser från god forskningssed som inte definieras som oredlighet i forskning ska prövas av högskolan.

I detta dokument ger Linköpings universitet (LiU) riktlinjer för hanteringen av ärenden om oredlighet i forskning och andra avvikelser från god forskningssed vid LiU.

I *Instruktion för Kommittén för hantering av avvikelser från god forskningssed* (dnr LiU-2020-00642) framgår vilka uppgifter och vilken organisation kommittén har.

2 Definitioner och avgränsningar

2.1 Oredlighet i forskning

Med 'oredlighet i forskning' avses en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov

oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning (2 § lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning).¹

2.2 Andra avvikelser från god forskningssed

Med 'andra avvikelser från god forskningssed' avses i dessa riktlinjer sådana avsteg från god forskningssed som inte räknas som oredlighet i forskning, men som väsentligen skadar eller riskerar att skada forskningens, forskningspersonernas eller forskarnas integritet och som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning eller konstnärlig forskning.²

Vid bedömningen av vilka gärningar (handlingar och underlåtelser) som utgör andra avvikelser från god forskningssed bör ledning tas från den europeiska kodexen för forskningens integritet som publiceras av All European Academies (ALLEA).

2.3 Avgränsningar

Utanför tillämpningsområdet för dessa riktlinjer faller ärenden om misstänkta oegentligheter och brott, ärenden om disciplinära åtgärder gällande studenter och doktorander, ärenden om diskriminering och trakasserier som hanteras enligt diskrimineringslagen (2008:567), ärenden enligt arbetsmiljölagen (1977:1160) och personalansvarsärenden. Sådana ärenden hanteras enligt särskilda riktlinjer eller rutiner.

3 Personkrets i ärenden om avvikelser från god forskningssed

LiU tillämpar samma definition av forskare för prövning av andra avvikelser från god forskningssed som gäller i ärenden om oredlighet i forskning (jämför prop. 2018/19:58, s. 32f).

---

¹ Utvecklingsarbete på vetenskaplig grund ingår i begreppet 'forskning'. Det kan beskrivas som ett idérikt och systematiskt utnyttjande av vetenskaplig och annan kunskap för att åstadkomma nya produkter, nya processer, nya system eller väsentliga förbättringar av nu existerande sådana (prop. 2018/19:58, s. 39). Det innebär att allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av sådant utvecklingsarbete prövas av NPOF.

² Jämför not 1; utvecklingsarbete på vetenskaplig grund ingår i begreppet 'forskning' i definitionen av andra avvikelser från god forskningssed.

4 Preskription i ärenden om avvikelser från god forskningssed

LiU:s prövning av andra avvikelser från god forskningssed får inte grundas på omständigheter som är äldre än tio år när ärendet inleds, om det inte finns särskilda skäl.

Motsvarande omständigheter som kan vara särskilda skäl för preskription i ärenden om oredlighet i forskning gäller i ärenden om andra avvikelser från god forskningssed (jämför prop. 2018/19:58, s. 72).

5 LiU:s hantering av avvikelser från god forskningssed

5.1 LiU:s kommitté för hantering av avvikelser från god forskningssed

Vid LiU ansvarar en särskild kommitté (Kommittén) för hanteringen av ärenden om oredlighet i forskning och andra avvikelser från god forskningssed. Ledamöter i Kommittén utses i särskild ordning enligt Instruktionen för Kommittén för hantering av avvikelser från god forskningssed (dnr LiU-2020-00642).

5.2 Hur ett ärende inleds

Ett ärende som gäller misstanke om oredlighet i forskning eller andra avvikelser från god forskningssed i LiU:s verksamhet kan inledas vid LiU genom en anmälan (extern eller intern), genom att Kommittén själv initierar ett ärende eller genom ett överlämnande från NPOF. En anmälan om oredlighet i forskning kan även göras direkt till NPOF enligt 7 § andra stycket 2 lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning.

Varje medarbetare ansvarar för att en misstanke om avvikelse från god forskningssed i LiU:s verksamhet omgående anmäls skriftligen till Kommittén.

5.3 Inledande bedömning och eventuell förberedande utredning

När Kommittén har tagit emot en anmälan eller själv initierat ett ärende ska Kommittén skyndsamt bedöma vad ärendet gäller och hur det ska hanteras enligt följande.

5.3.1 Misstanke om oredlighet i forskning

Om en anmäld gärning helt eller delvis misstänks utgöra oredlighet i forskning ska Kommittén skyndsamt lämna över handlingarna i ärendet till NPOF (6 § lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning).

5.3.2 Misstanke om andra avvikelser från god forskningssed

Om en anmäld gärning helt eller delvis misstänks utgöra andra avvikelser från god forskningssed och forskaren eller forskarna tillhör personkretsen enligt 3 och

ärendet inte är preskriberat enligt 4 ska Kommittén låta utreda ärendet, se avsnitt 5.4.

5.3.3 Misstanke om andra regelbrott

Vissa handlingar eller underlåtelser i samband med forskning kan vara reglerade i lag eller annan författning och vara straffbelagda. I den del gärningen är straffbelagd ska den inte prövas som oredlighet i forskning eller annan avvikelse från god forskningssed. Det gäller exempelvis misstanke om att det saknas etiska tillstånd för forskning på djur eller människor, tillstånd från Läkemedelsverket eller andra tillstånd.³ Om en anmäld gärning helt eller delvis misstänks innefatta sådana straffbelagda brott ska Kommittén anmäla det enligt LiU:s riktlinjer för hantering av misstänkta oegentligheter och brott.

5.3.4 Misstanke om både oredlighet och andra avvikelser

I den mån misstanken samtidigt gäller oredlighet i forskning, andra avvikelser från god forskningssed eller andra regelbrott ska den eller de delar av ärendet som rör andra avvikelser eller regelbrott hanteras enligt avsnitten 5.3.2 och 5.3.3. Det får bedömas från fall till fall om LiU ska avvakta med sin hantering till dess att NPOF har överlämnat ärendet efter sin prövning eller inte.

5.3.5 Ogrundad anmälan

Om en anmälan enligt 5.3.2 bedöms vara ogrundad får Kommittén besluta att inte ta upp frågan till prövning. En anmälan om oredlighet i forskning ska dock alltid överlämnas till NPOF för prövning av nämnden.

5.3.6 Förberedande utredning

Vid behov av att göra en förberedande utredning för att få klarhet i vad anmälan eller överlämnandet gäller bör denna förberedande utredning bedrivas skyndsamt. Kommittén ansvarar för den förberedande utredningen.

5.4 Handläggning av ärenden om andra avvikelser från god forskningssed

5.4.1 Utredning och utredningsrapport

Den utredningsgrupp som Kommittén tillsatt utreder ärendet i enlighet med bestämmelserna i förvaltningslagen (2017:900) och avsnitt 3 i LiU:s arbetsordning.

---

³ Om en forskare i en publikation uppger att etikprövningstillstånd finns när det saknas kan det i sig utgöra en avvikelse från god forskningssed, se till exempel beslut den 21 april 2017, dnr O 3-2017, av Expertgruppen för oredlighet i forskning vid Centrala etikprövningsnämnden.

En person som misstänks för andra avvikelser från god forskningssed ska under utredningen informeras om misstankarna och få möjlighet att lämna synpunkter på dem och de uppgifter som utredningsgruppen samlar in.

Vid behov kan utredningsgruppen hämta in yttranden från sakkunniga.

När ärendet är färdigberett fastställer den utredningsansvariga en slutlig utredningsrapport där misstanken, utredningen och utredningsgruppens bedömning av gärningen dokumenteras. Utredningsrapporten lämnas till Kommittén som underlag för Kommitténs beslut. Om utredningsgruppens bedömning är att det har förekommit en avvikelse från god forskningssed ska utredningsrapporten även innehålla förslag på vilka intressenter som bör informeras.

5.4.2 Kommitténs beslut

När utredningen är slutförd föredrar den utredningsansvarige ärendet, utredningsrapporten och ett förslag till beslut för Kommittén.

Kommittén ska fatta beslut om hur gärningen bedöms:

1. Att det inte har varit fråga om någon avvikelse från god forskningssed.
2. Att det har varit fråga om en avvikelse från god forskningssed. Om gärningen bedöms utgöra en avvikelse från god forskningssed ska det i beslutet anges vem eller vilka som ska hållas ansvariga för avvikelsen.

I anslutning till beslutet kan Kommittén uttala sig i frågan om den anser att det finns behov av att åtgärda brister i exempelvis det förebyggande arbetet eller i forskningsmiljön, eller att se över riktlinjer, rutiner och organisatoriska förhållanden. Om Kommittén uttalar sig om att det finns behov av sådana åtgärder ska beslutet överlämnas till rektor för bedömning av detta.

5.5 Åtgärder efter NPOF:s eller Kommitténs beslut

5.5.1 Underrättelser till intressenter

I följande fall ska Kommittén snarast efter det att beslut har fattats informera berörda intressenter:

- a) När NPOF har fattat beslut om att det har förekommit oredlighet i forskning.
- b) När det framgår av ett beslut av NPOF att det har förekommit en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering utan att uppsåt eller grov oaktsamhet har kunnat konstateras.
- c) När Kommittén har beslutat att det har förekommit andra avvikelser från god forskningssed.

Exempel på intressenter som ska informeras om beslutet är berörda forskningsfinansiärer, myndigheter och vetenskapliga tidskrifter. Det kan förekomma att även andra aktörer berörs av beslutet och de ska i sådana fall också informeras om beslutet. Av informationen ska det framgå att NPOF:s beslut kan komma att överklagas.

Vilka intressenter som ska informeras måste avgöras från fall till fall.

Kommittén ansvarar för att underrättelser sker enligt ovan.

5.5.2 Överlämnande till rektor för frågor om personalansvar

Om NPOF eller Kommittén har fattat beslut om att det har förekommit oredlighet i forskning eller andra avvikelser från god forskningssed ska beslutet överlämnas till rektor för bedömning av om ärendet ska överlämnas till personalansvarsnämnden (PAN) eller till Statens ansvarsnämnd (SAN) för prövning av arbetsrättslig åtgärd.

5.5.3 Åtgärder om en forskare frias från misstankar

Om en forskare frias från misstanke om annan avvikelse från god forskningssed ska lämpliga åtgärder vidtas för att avhjälpa den skada misstanken och ärendets hantering kan ha medfört.

5.6 Återrapportering

LiU är skyldig att rapportera till NPOF vilka åtgärder universitetet har vidtagit eller avser att vidta med anledning av NPOF:s beslut. Rapporteringen ska ske inom sex månader efter det att beslutet har vunnit laga kraft (13 § lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning). Rapporteringsskyldigheten gäller i följande fall:

- Om NPOF har fattat ett beslut om att det har förekommit oredlighet i forskning.
- Om det framgår av ett beslut av NPOF att det har förekommit en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering utan att uppsåt eller grov oaktsamhet har kunnat konstateras.

LiU är också skyldig att senast den 30 mars varje år i oidentifierad form redovisa till NPOF uppgifter om andra avvikelser från god forskningssed som under föregående år har prövats inom LiU.

Kommittén ansvarar för att rapportering och redovisning sker enligt ovan.

5.7 Överklagande

NPOF:s beslut om oredlighet i forskning kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol (15 § lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning).

LiU:s beslut som fattas av Kommittén enligt avsnitt 5.4.2 kan inte överklagas (12 kap. 4 § HF).

5.8 Kommunikation

Efter det att Kommittén beslutat om hanteringen enligt avsnitt 5.3 ska kommunikation ske enligt följande:

- Kommitténs ordförande ska avgöra vem eller vilka som ska informeras om ärendet (exempelvis rektor, kommunikationsdirektören och den ansvariga för den verksamhet som berörs av händelsen) och informera dessa, samt se till att utredningsgruppen känner till vilka som har fått sådan information. Detta bör ske i samband med att kommitténs ordförande utser en utredningsansvarig och en utredningsgrupp.
- De fackliga organisationerna ska informeras i enlighet med de rutiner som gäller för information till dem.

I samband med att ett beslut fattas om att det har varit fråga om en avvikelse från god forskningssed enligt avsnitt 5.4.2 p. 2 bör en kommunikationsplan tas fram av den utredningsansvariga i samråd med någon vid kommunikationsavdelningen.

Mediakontakter i LiU:s namn ska ske i enlighet med LiU:s kommunikationspolicy.

5.9 Diarieföring

Uppgifter och handlingar i ett ärende som hanteras enligt dessa riktlinjer ska dokumenteras, diarieföras och arkiveras enligt vanliga regler om ärendehantering. Observera att uppgifter i ärendet kan omfattas av sekretess.